

Obres escollides de Rosa Luxemburg en català

MILITARISME, GUERRA I CLASSE OBRERA
(paraules pronunciades davant el tribunal de
Frankfurt)
ROSA LUXEMBURG
1914

Versió catalana establerta des de: "Militarismo, guerra y clase obrera", en *Escritos políticos*,
Ediciones Grijalbo, Barcelona, 1977, pàgines 239-254

Edicions internacionals Sedov

Núcleo en defensa
del marxismo

Germinal

Els meus advocats defensors han demostrat jurídicament amb escreix la nul·litat de fet dels càrrecs de l'acusació. Jo, per tant, voldria considerar l'acusació des d'un punt de vista diferent. Tant en l'exposició oral a què ha procedit avui el Senyor Fiscal com en la seua acta escrita d'acusació exerceix un gran paper no sols la literalitat de les meues manifestacions que han sigut incriminades sinó, encara més, la *interpretació i la tendència* presumptament inherents a tals paraules. Repetidament i amb el major èmfasi ha subratllat el senyor Fiscal allò que, segons ell, jo *sabia i volia* mentre formulava les meues manifestacions en aquells mítings. Ara bé, sobre aqueix moment psicològic intern del meu discurs, sobre la meua consciència, ningú és, per descomptat, més competent que jo i sobretot ningú sinó jo pot fer-ne explicacions completes i fonamentades.

Ja des d'aquest moment vull fer notar que estic plenament disposada a donar-li al Senyor Fiscal i a vostès, Senyors jutges, explicacions detallades. I per a anar directament a la qüestió principal vull deixar des d'ara ben assentat que allò que el Senyor Fiscal, recolzant-se en les declaracions dels seus testimonis de càrrec, ha descrit ací com els meus pensaments, les meues intencions i els meus sentiments no ha sigut sinó una *banal i vulgar caricatura tant del meu discurs com del procediment d'agitació socialdemòcrata en general*. En escoltar les afirmacions del Fiscal no vaig poder sinó riure i pensar en el meu interior: de nou un exemple típic de la poca cultura formal que cal per a entendre les idees socialdemòcrates, per a entendre el nostre pensament en tota la seua complexitat, finor científica i profunditat històrica quan la pertinença de classe no posa obstacles per a accedir-hi. Si haguessen preguntat, Senyors jutges, al treballador més simple i inculte dels milers que acudeixen als meus mítings, els hauria mostrat un quadro completament diferent, una impressió totalment distinta, de les meues manifestacions. Sí: els homes i les dones senzills del poble treballador estan molt millor preparats per a captar un pensament, el nostre, que es reflecteix al cervell d'un Fiscal prussià, com en un espill convex, caricaturitzat. Vull demostrar-ho aprofundint més en alguns punts.

El Senyor Fiscal ha repetit en diverses ocasions que fins i tot abans d'arribar a pronunciar les paraules que han sigut incriminades i que van constituir, pretesament, el punt culminant del meu discurs vaig estar "revoltant sense mesura" els milers de persones presents en aquell míting. Hi he de replicar: *Senyor Fiscal, nosaltres els socialdemòcrates no ens dediquem a revoltar!* Perquè, què vol dir "revoltar"? ¿Potser vaig intentar atiar els reunits dient-los: Quan arribeu com a alemanys en temps de guerra a un país enemic, per exemple Xina, devasteu-ho tot de manera que en cent anys cap xinès s'atrevisca a mirar de reüll un alemany? Si hagués parlat *així*, sí que hauria revoltat la concurrència. ¿O és que potser vaig intentar instil·lar entre les masses reunides l'obscurantisme nacional, el xovinisme, el menyspreu i l'odi envers altres races i pobles? Això sí que hauria sigut revoltar.

Però és que no vaig parlar així; mai parlaria així un socialdemòcrata amb educació. Allò que jo vaig fer en aquell míting de Frankfurt i allò que nosaltres, els socialdemòcrates, fem contínuament de paraula i per escrit és *esclarir, fer conscients les masses treballadores dels seus interessos de classe i de les seues tasques històriques*, posar davant elles de manifest les grans línies del desenvolupament històric, les tendències que mostren les transformacions econòmiques, polítiques i socials que es produeixen a les entranyes de la nostra societat actual i que condueixen, amb fèrria necessitat, a què un dia, arribats a un cert nivell de desenvolupament, l'ordre social establert es veja desplaçat i al seu lloc es col·loque l'ordre social superior, socialista. Així agitem nosaltres, així elevem nosaltres, a través de l'acció ennoblidora de la perspectiva històrica, sobre el sòl del qual ens col·loquem, la vida moral de les masses. Sobre la base d'aquests mateixos grans punts de vista conduïm (perquè entre nosaltres, socialdemòcrates, tot s'agrega fins a constituir una visió del món harmònica, coherent, científicament fonamentada) també la nostra *agitació contra la guerra i el militarisme*. I si el Senyor Fiscal amb els seus miserables testimonis de càrrec no entén tot açò més que com un simple interès de revoltar, cal dir que la tosquedat i el simplisme del seu mode de veure és conseqüència, únicament i exclusivament, de la *incapacitat del Fiscal per a pensar al mode dels socialdemòcrates*.

D'altra banda, el Senyor Fiscal ha al·ludit més d'una vegada a les meues preteses instigacions a l'"assassinat de superiors jeràrquics". Aqueixes instigacions velades, però comprensibles per a qualsevol, a l'assassinat d'oficials haurien de traure a la llum, molt particularment, la negror de la meua ànima i com de perilloses que són les meues intencions. Ara bé, els pregue que accepten per un moment fins i tot que les paraules que s'han posat en la meua boca són les vertaderes. En aqueix cas, després de pensar-ho un poc no tindran més remei que reconèixer que el Fiscal en veritat (amb la lloable intenció de pintar-me amb els tons més negres possibles) ha desviat al respecte amb excés. Perquè, ¿sota quines circumstàncies i contra *què* "superiors" hauria jo instigat a matar? La mateixa acta d'acusació diu que jo hauria preconitzat per a Alemanya el *sistema de milícies* i hauria definit com l'essencial d'aqueix sistema l'obligació per part dels milicians d'emportar-se a les seues cases (com ocorre a Suïssa) l'armament lleuger. I llavors (entenga's bé: *llavors*) hauria afegit l'observació que les armes també podrien girar-se en alguna ocasió en una direcció diferent de la desitjada pels detentors del poder. La cosa està, doncs, clara: el Senyor Fiscal m'inculpa d'haver instigat a l'assassinat no dels oficials de l'Exèrcit alemany actual sinó contra els superiors de *les milícies alemanyes del futur!* La nostra propaganda a favor del sistema de milícies és atacada de la manera més dura i a mi mateixa m'hi imputa hom en l'acusació com a delictes. I just en aquestes condicions el Fiscal se sent en el deure d'assumir la defensa de la vida per mi amenaçada dels oficials d'aqueix injuriat sistema de milícies. Un pas més i el Senyor Fiscal, en l'ardor de la batalla, presentarà en contra meua l'acusació d'*instigar a atemptats contra el president de la futura República Alemanya!*

Però què vaig dir jo en realitat sobre l'esmentat assassinat de superiors jeràrquics? Quelcom completament distint! En el meu discurs vaig fer referència al fet que els defensors oficials del militarisme actual solen justificar aquest militarisme acudint a la frase de la necessària defensa de la pàtria. Però si es tractés en veritat d'un interès de la pàtria entès amb franquesa i sinceritat (vaig continuar dient) les classes dominants no tindrien una altra cosa que fer més que portar a la pràctica el vell punt del programa socialdemòcrata que exigeix un sistema de milícies. Perquè aquest sistema és l'única garantia segura de defensa de la pàtria, ja que únicament el poble lliure que s'enfronta per pròpia decisió contra l'enemic constitueix l'únic bastió suficient i digne de confiança per a la defensa de la llibertat i la independència de la pàtria. Només llavors podria dir-se: Pàtria volguda, pots estar tranquil·la! Per quina raó, vaig preguntar, els defensors oficials de la pàtria no volen saber res d'aquest sistema de defensa, l'únic eficaç? Només perquè allò que a ells els importa precisament no és en primer lloc, ni en segon, la defensa de la pàtria: sinó la guerra imperialista de conquesta, per a la qual la milícia no serveix. I d'altra banda, les classes dominants tenen els seus temors a posar les armes a mans del poble treballador per la raó que la seua mala consciència d'exploitadors els fa recelar que les armes també podrien girar-se en alguna ocasió en una direcció diferent de la desitjada pels detentors del poder.

És a dir: allò que vaig formular en el seu moment com els *temors de les classes dominants* se m'imputa ara pel Fiscal, i es basa en la paraula dels seus maldestres testimonis de càrrec, com si es tractés de la meua pròpia exhortació! Ací tenen una mostra més de la confusió que ha creat al seu cervell la incapacitat absoluta de seguir el pensament socialdemòcrata.

És igualment falsa l'afirmació de l'acusació que pretén que jo vaig ponderar l'*exemple holandès*, en l'exèrcit colonial del qual estan facultats per a matar l'oficial que els maltracte. En realitat vaig parlar en aquell moment, en relació amb el militarisme i els maltractaments als soldats, del nostre inoblidable dirigent *Bebel* i vaig recordar que un dels més importants capítols de la seua activitat va ser la lluita que va menar avant en el Reichstag en contra dels maltractaments als soldats, citant com a il·lustració d'aquests diversos discursos de Bebel que poden trobar-se en les actes taquigràfiques dels debats del Reichstag (les quals, fins on arriba la meua informació, estan legalment autoritzades) i entre aqueixos discursos vaig fer referència a allò que Bebel va dir, l'any 1893, sobre els usos en l'exèrcit colonial holandès. Com veuen, Senyors, també a aquest respecte el zel posat pel Senyor Fiscal li ha gastat una mala passada: hauria d'haver dirigit la seua acusació, en qualsevol cas, no en contra meua sinó contra una altra persona.

Però passem ja al punt capital de l'acusació. El Senyor Fiscal deriva el seu càrrec principal, és a dir, l'*afirmació* que a les manifestacions meues que van ser incriminades *jo exhortava els soldats a desobeir en cas de guerra les ordres i a no disparar contra l'enemic*, d'una deducció que a ell li sembla evidentment d'una força demostrativa irrefutable i d'una lògica concloent. En la seua deducció procedeix el Senyor Fiscal de la manera següent: atès que jo agitava contra el militarisme,

atès que volia impedir la guerra, òbviament no podia seguir un altre camí ni imaginar un altre mitjà més eficaç que exhortar directament els soldats dient-los: Quan hom vos ordene disparar, no dispareu! Doncs, miren per on, no és veritat, Senyors jutges, quina conclusió més poc convincent, quina lògica més irresistible! Permeten-me que ho diga amb tota claredat: aqueixa lògica i aqueixa conclusió es deriven de la concepció pròpia del Senyor Fiscal, no de la meua, no de la de la Socialdemocràcia. Els pregue que en aquest punt presten la major atenció. Jo dic: la conclusió que l'únic mitjà eficaç per a impedir les guerres consisteix en dirigir-se directament als soldats i exhortar-los a què no disparen és una conclusió que en realitat no representa sinó l'altra cara de la concepció segons la qual mentre el soldat obeïsca les ordres dels seus superiors tot funcionarà bé en l'Estat; una concepció segons la qual (per dir-ho breument) el fonament del poder estatal i del militarisme és l'obediència cega del soldat. Aquesta concepció del Senyor Fiscal s'adia perfectament, per exemple, amb les manifestacions del més alt senyor de la guerra, fetes públiques oficialment, segons les quals el kàiser va dir en la recepció al rei dels hel·lens, en Potsdam el 6 de novembre de l'any passat, que l'èxit de l'exèrcit grec demostrava que "els principis sustentats pel nostre Estat Major i per les nostres tropes garanteixen sempre, ben utilitzats, la victòria". *L'Estat Major amb els seus "principis" i el soldat amb la seua cega obediència*: tals són els fonaments de la conducció de la guerra i la garantia de la victòria. Ara bé, *els socialdemòcrates no compartim aquesta concepció precisament*. Nosaltresensem, contràriament, que sobre la realització i el curs de les guerres no decideix tan sols l'Exèrcit, les "ordres" per dalt i la "obediència" cega per baix. Sobre aquestes qüestions *decideix i ha de decidir la gran massa del poble treballador. A nosaltres ens sembla que les guerres només poden fer-se i fer-se mentre les masses treballadores o bé hi participen entusiàsticament perquè les veuen com una causa justa i necessària o bé, almenys, les suporten amb paciència*. Si, al contrari, la gran majoria del poble treballador arriba a la convicció (*i suscitar aqueixa convicció, despertar aqueixa consciència, és justament la tasca que ens marquem els socialdemòcrates*) quan, dic, *la majoria del poble arriba a la convicció que les guerres són un fenomen bàrbar, profundament immoral, reaccionari i enemic del poble, llavors les guerres esdevenen impossibles*, per més que de moment el soldat continue obeint les ordres de la superioritat! En la concepció del Fiscal, l'Exèrcit és el partit que porta endavant la guerra; en *la nostra* concepció és *tot el poble*. És aquest qui ha de decidir si se'n va o no a la guerra. Són les masses treballadores integrades per homes i dones, per vells i joves, els qui han de decidir el ser o el no ser del militarisme actual i no una petita part d'aqueix poble acollida a l'anomenat pavelló del Rei.

He declarat tot açò perquè tinc ací a mà una prova ja clàssica que aquesta és en realitat la meua concepció, la nostra concepció d'aquests problemes.

Per una casualitat puc contestar a la pregunta del Fiscal de Frankfurt sobre *què* volia dir quan vaig dir "nosaltres no ho farem", amb un fragment d'un discurs pronunciat per mi ací, en Frankfurt. El 17 d'abril de 1910 vaig parlar al Circ Schuman davant unes 6.000 persones sobre la lluita pel sufragi a Prússia (com vostès saben la nostra lluita estava llavors al punt àlgid) i en l'acta taquigràfica d'aquell discurs hi trobe en la pàgina 10 el següent:

"Benvolguts companys! He dit que en la present lluita pel sufragi, com en tots els importants problemes polítics relacionats amb el progrés en Alemanya, nosaltres estem completament sols. Però qui som "nosaltres"? "Nosaltres" som, clarament, els milions de proletaris i proletàries de Prússia i d'Alemanya. Sí, però nosaltres som un poc més que una xifra. Nosaltres som els milions del treball dels quals viu la societat. I basta amb què aquest senzill fet tire fermes arrels en la consciència de les més àmplies masses proletàries d'Alemanya perquè alguna vegada arribe el moment en què se li pugui deixar clar a la reacció dominant a Prússia que el món pot passarse-les molt bé sense els junker de l'est de l'Elba i sense els comtes centristes, sense consells secrets i, en cas de necessitat, també sense Fiscals, però que en qualsevol cas no podria continuar existint ni vint-i-quatre hores si els treballadors s'encreuaren de braços."

Ja ho veuen vostès, ací deixo ben clar on veiem nosaltres el punt clau de la vida política i de la sort de l'Estat: *en la consciència, en la voluntat clarament formada, en la decisió de les grans masses treballadores. I exactament igual entenem la qüestió del militarisme*. Si la classe obrera pensa i decideix no permetre les guerres, les guerres resulten impossibles.

Tinc encara més proves que nosaltres entenem així i no altrament l'agitació sobre la qüestió militar. En veritat no puc sinó meravellar-me: el Senyor Fiscal s'ha pres la gran molèstia de destil·lar de les

meues paraules per interpretacions, suposicions i deduccions arbitràries de què mode m'havia proposat jo enfrontar-me a la guerra. I, no obstant això, davant ell hi havia material probatori per a donar i vendre. No conduïm nosaltres la nostra agitació antimilitarista, com si diguéssim, en el secret de la foscor, ocultament, no; ho fem davant la més pública llum. Des de fa decennis la lluita contra el militarisme constitueix un element important de la nostra agitació. Ja des dels temps de la vella Internacional ve sent objecte de deliberacions i resolucions en gairebé tots els congressos tant de la Internacional com del partit alemany. A aquest respecte el Senyor Fiscal hauria tingut a la seua disposició un riquíssim material del major interès. No puc jo exposar davant vostès, malauradament, tot el material pertinent. Però almenys permeten-me que adduïska ací el més important.

Ja el *Congrés de Brussel·les de la Internacional* celebrat l'any 1868 fa referència a mesures practiques per a impedir la guerra. Diu en la seua resolució entre altres coses:

“[donat] que els pobles poden ja ara reduir el nombre de guerres oposant-se a aquells que les declaren i causen;

Que aquest dret els assisteix sobretot a les classes treballadores, ja que són quasi les úniques que són cridades al servei militar, per la qual cosa només elles poden aprovar o no les guerres; que disposen en aquest sentit d'un mitjà eficaç, legal i de moment realitzable;

Que la societat no podria en veritat viure si la producció cessés per un temps, per la qual cosa els productors no tindrien sinó que aturar el seu treball per a fer-los impossible la seua empresa als governs despòtics i personals;

Resol el Congrés de l'Associació Internacional de Treballadors reunit a Brussel·les protestar del mode més enèrgic contra la guerra i invita totes les seccions de l'Associació en tots els països, així com totes les unions de treballadors i organitzacions obreres sense distincions, a actuar amb el major zel per a impedir la guerra d'un poble contra un altre, que seria, per ser una guerra entre productors, és a dir, entre germans i ciutadans, una guerra civil.

El Congrés aconsella els treballadors, en particular, que en el cas que es declare la guerra al seu país, cessen el treball.”

No vaig a aturar-me en les altres i nombroses resolucions de la vella Internacional i passe als congressos de la nova Internacional. El Congrés de *Zuric* de 1893 va declarar:

“La posició dels treballadors respecte a la guerra està clarament marcada per la resolució del Congrés de Brussel·les sobre el militarisme. La socialdemocràcia revolucionària internacional té el deure d'oposar-se en tots els països amb totes les seues forces a les tendències xovinistes de la classe dominant, estretir cada vegada més el vincle de solidaritat que uneix els obrers de tots els països i actuar sense descans per a acabar amb el capitalisme, que ha dividit la humanitat en dos camps enemics, incitant uns pobles contra altres. Amb la supressió del domini de classe desapareixerà també la guerra. El final del capitalisme significarà la pau mundial.”

El Congrés de *Londres* de 1896 va declarar:

“Només la classe obrera pot tenir seriosament la voluntat i dotar-se dels mitjans per a aconseguir la pau mundial. Per tant exigeix:

- 1.- Supressió simultània dels exèrcits permanents en tots els Estats i introducció de l'armament del poble.
- 2.- Institució d'un tribunal internacional d'arbitratge les sentències del qual tinguen força de llei.
- 3.- Decisió definitiva i directa pel poble sobre la guerra o la pau en el cas que els governs no accepten les decisions del tribunal d'arbitratge.”

El Congrés de *París* de 1900 recomana com a mètode pràctic de lluita contra el militarisme:

“que els partits socialistes facen seua la tasca d'educar i organitzar la joventut en un esperit de lluita contra el militarisme i complisquen aquest interès amb el major zel.”

Permeten-me que cite encara un pas important de la resolució del Congrés de *Stuttgart* de 1907 en el que se sintetitzava ja d'una manera molt gràfica tota una sèrie d'activitats pràctiques de la socialdemocràcia en la lluita contra la guerra. Diu així:

“El proletariat ha recorregut, de fet, des del Congrés internacional de Brussel·les en la seua incansable lluita contra el militarisme amb la *negativa dels mitjans per a l'armament de terra i mar* i amb els esforços per la *democratització de l'organització militar* amb una insistència i un èxit creixents a les més diverses formes d'acció encaminades a impedir l'esclat de guerres o a finalitzar les que s'hagen entaulat, així com a aprofitar el sotrac de la societat provocat per les guerres per a l'alliberament de la classe obrera: tal ha sigut el cas, per exemple, dels acords dels sindicats anglesos i francesos després del cas Faschoda dirigits a assegurar la pau i al restabliment de relacions d'amistat entre Anglaterra i França; de l'actuació dels partits socialistes als parlaments alemany i francès en el curs de la crisi del Marroc; de les manifestacions que amb el mateix fi van ser organitzades pels socialistes alemanys i francesos; de l'acció conjunta dels socialistes d'Àustria i Itàlia, que es van reunir a Trieste per a prevenir un conflicte entre ambdós estats; també de l'enèrgica acció dels treballadors socialistes de Suècia per a impedir un atac contra Noruega; així com, finalment, dels heroics sacrificis i lluites de masses dels obrers i camperols socialistes de Rússia i Polònia en la resistència contra la guerra desencadenada pel tsarisme, per a posar fi a aquest i per a aprofitar la crisi per a l'alliberament del país i de les classes treballadores. Totes aquestes actuacions testimonien el creixent poder del proletariat i la seua *creixent pressió encaminada a assegurar el manteniment de la pau per mitjà de la seua decidida intervenció.*”

I ara pregunte jo: troben vostès, Senyors, en totes aquestes resolucions i acords ni tan sols una exhortació dirigida a què ens col·loquem davant dels soldats i els cridem: No dispareu!?! I això per què? Potser perquè tinguem por de les conseqüències d'aquest tipus d'agitació, dels articles corresponents del codi penal? Ai, pobres de nosaltres si per temor davant les conseqüències deixàrem de fer quelcom que haguéssim arribat a considerar just i necessari! No. No ho fem perquè ens diem: aqueixos que estan davall l'anomenat pavelló del rei no són, en realitat, sinó una part del poble treballador i quan aquest arribe al necessari convenciment respecte a com de reprovable són les guerres i advertisca que aquestes són un enemic del poble, aleshores també els soldats sabran per si mateixos, sense necessitat d'exhortacions des de fora, el que hauran de fer quan arribe el moment.

Com veuen, Senyors, la nostra agitació contra el militarisme no és tan pobre ni tan simplista com se la imagina el Senyor Fiscal. Tenim tants i tan variats mitjans d'intervenció: *educació de la joventut* (que duem a terme amb zel i amb èxit considerable malgrat totes les dificultats que es posen en el nostre camí), *propaganda del sistema de milícies, concentracions de masses, manifestacions de carrer...* Finalment, consideren el cas italià. ¿Com han respost allí els treballadors conscients a l'aventura bèl·lica de Trípoli? Amb una vaga de masses demostrativa executada del mode més brillant. I com va reaccionar davant açò la socialdemocràcia alemanya? El 12 de novembre els treballadors berlinesos van adoptar en 12 assemblees una resolució *en què es felicitava els companys italians per la vaga de masses.*

Clar, *la vaga de masses!*, diu el Fiscal. Just ací creu haver-me agafat una vegada més en les meues més perilloses intencions atemptatòries contra l'Estat. El Fiscal ha basat avui la seua acusació molt especialment en observacions sobre la meua agitació a favor de la vaga de masses, *amb la que va associar les més sinistres perspectives de revolució violenta, com només poden existir en la fantasia d'un fiscal prussià.* Senyor Fiscal: si veiés en vostè la més mínima capacitat de discerniment en allò que fa al pensament de la socialdemocràcia, a una noble concepció de la història, li replicaria, com expose amb èxit en totes les reunions populars, que les vagues de masses, en tant que *període determinat del desenrotllament de les condicions actuals*, no es “fan”, igual que no es “fan” les revolucions. Les vagues de masses són una *etapa de la lluita de classes* a què, en tot cas, condueix amb necessitat natural la nostra evolució. Tot el nostre paper, de la socialdemocràcia, al respecte consisteix en *fer conscient la classe obrera d'aquesta tendència del desenvolupament*, perquè els

treballadors estiguen a l'altura de les seues tasques i actuen com una massa popular educada, disciplinada, madura, decidida i enèrgica.

Ja ho veuen: una vegada més, en introduir el Fiscal en l'acusació el fantasma de la vaga de masses tal com ell l'entén, vol en realitat castigar-me per les seues idees, no per les meues.

I ací vull acabar. Només voldria fer una altra observació. El Senyor Fiscal ha dedicat en la seua exposició especialment molta atenció a la meua petita persona. Ha dit de mi que sóc el gran perill per a la seguretat de l'Estat i fins i tot no ha defugit *descendir al nivell de la demagògia* i anomenar-me "Rosa la roja". Sí: *s'ha atrevit fins i tot a sospitar de la meua honorabilitat personal* en plantejar la hipòtesi que fugiria en el cas que es pronuncie contra mi una sentència condemnatòria.

Senyor Fiscal: eludiré, pel que a la meua persona fa, respondre a tots els seus atacs. Però vull dir-li una cosa: *No coneix vostè la socialdemocràcia!* (El president interromp: "No podem tolerar discursos polítics ací".) L'any 1913, per exemple, molts dels seus col·legues van suar perquè al conjunt de la nostra premsa se li imposés la pena de 60 mesos de presó. ¿Ha escoltat vostè potser que almenys un dels pecadors hagués fugit per por al càstig? ¿És que creu vostè que aqueixa enormitat de càstigs farà que ni un sol socialdemòcrata vacil·le o dubte en el compliment del seu deure? *Ah, no; la nostra obra es burla de totes les subtiletes dels seus articles penals, s'afirma i creix malgrat tots els fiscals!*

Per a acabar encara unes paraules sobre l'*inqualificable atac, destinat a girar-se contra els seus autors.*

El Fiscal ha dit literalment (m'ho he anotat) que sol·licitava el meu immediat empresonament perquè "seria incompreensible que l'acusada no fugís". Açò vol dir, amb altres paraules: "Si jo, Fiscal, hagués de complir un any de presó, fugiria". *Senyor Fiscal: el crec, vostè fugiria. Però un socialdemòcrata no fuig. Respon dels seus actes i se'n riu dels seus càstigs.*

I ara ja em poden condemnar!

20 de febrer 1914

Edita: *Germinal – nucli en defensa del marxisme*

Per a posar-te en contacte amb nosaltres: germinal_1917@yahoo.es

Visita la nostra pàgina: www.grupgerminal.org